

CERTIFIERAD
FN-SKOLA

FN-förbundet
UNA SWEDEN

Aktion FN för jämställdhet

lärmaterial

INNEHÅLL

Föreläsning – <i>Vad är jämställdhet?</i>	4
Filmvisning och diskussion – <i>Kvinnors makt i världshistorien</i>	6
Värderingsövning – <i>Heta stolen</i>	8
Föreläsning och diskussion – <i>Vikten av jämställd representation</i>	10
Fördjupning – <i>Kvinnokonventionen</i>	12
Övning – <i>Rätt i tiden – feminism</i>	13
Rollspelsövning – <i>Framsteg?</i>	14
Filmvisning och diskussion – <i>Perspektiv på världen: Jämställdhet</i>	18
Övning – <i>Unfinished Business</i>	20
Undersökning – <i>Hur jämställd är din skola?</i>	22
Radioprogram – <i>P3 Dokumentär: P-pillerskräcken</i>	24
Fördjupning – <i>SRHR genom konst</i>	25
Group discussion and essay – <i>Join the 2 million</i>	26
Kortfilm – <i>Ana fyller 14</i>	28
Fördjupning – <i>Barnäktenskap i Sverige</i>	30
Frågesport – <i>Vad vet du om villkoren för kvinnor och män?</i>	31
Tips på utbildningsmaterial: <i>Musikhjälpen 2019</i>	34
AKTION FN för jämställdhet – <i>lärmaterial</i>	35
AKTION FN för jämställdhet – <i>koppling till Lgy 11</i>	37

AKTION FN

Aktion FN skapar kompetens och engagemang för globala frågor. Inför fyra internationella FN-dagar per läsår skickas Aktion FN-paket till lärare och elever. Lärarna får bland annat färdiga lektioner med en rad tips på övningar och material. Eleverna får redskap för att genomföra en aktion för en global fråga. Aktion FN erbjuder på så vis alla FN-skolor att under en och samma vecka agera gemensamt för en bättre värld. Välkommen att vara med, en annan värld är möjlig!

Aktion FN läsåret 2019/20

För globala målen (FN-dagen)	v. 43	skickas ut v. 40
För mänskliga rättigheter (MR-dagen)	v. 50	skickas ut v. 47
För jämställdhet (Kvinnodagen)	v. 10	skickas ut v. 7
För fred (inför översynskonferensen av NPT)	v. 17	skickas ut v. 14

Aktion FN för jämställdhet

Den 8 mars uppmärksammas internationella kvinnodagen världen över. I San Francisco genomdrevs 1945 ett internationellt avtal som fastslog att jämställdhet mellan män och kvinnor är en grundläggande mänsklig rättighet. FN har också fastställt att jämställdhet är en förutsättning för att vi ska kunna nå en hållbar och fredlig utveckling i världen, och mål 5 i Agenda 2030 behandlar jämställdhet. Men det är lång väg kvar. Frågan är hur vi kan skynda på denna viktiga utveckling som går alldeles för långsamt.

Sexuell och Reproductiv Hälsa och Rättigheter (SRHR), är ett arbete som pågår i FN sedan drygt 50 år tillbaka. Det handlar bland annat om att garantera tillgången till hälsovård, mödravård, säkra aborter och preventivmedel. I samband med internationella kvinnodagen uppmanar vi eleverna att arrangera utställningen Din kropp, dina rättigheter på skolan. Vi hoppas att många elever vill vara med och uppmärksamma vikten av jämställdhet för att säkerställa sexuell och reproductiv hälsa och rättigheter för alla!

I lärardelen presenteras lektionsmaterial som inspiration till er undervisning, bland annat en PowerPoint med talarmanus och diskussionsfrågor, dokumentärer, övningar, radioprogram och tips på fördjupningsuppgifter och fördjupningsmaterial.

Frågor? Kontakta skolhandläggarna via: <https://fn.se/om-oss/organisation/personal/>

AKTION FN för jämställdhet

Föreläsning: Vad är jämställdhet?

Syfte

Ge ökad kunskap om jämställdhet och de verktyg som idag finns för att arbeta för ett mer jämställt samhälle. Presentationen går igenom FN:s arbete för jämställdhet genom bland annat Kvinnokonventionen och resolution 1325. Därefter tar presentationen avstamp i arbetet och utmaningarna som finns gällande sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter världen över. FN:s befolkningsfond, UNFPA, presenteras och lektionen avslutas därefter med diskussionsfrågor.

För koppling till Lgy 11: se s. 37 ff. i detta häfte.

Material

PowerPoint med diskussionsfrågor och talarmanus, finns på portalen för FN-skolor: www.fn.se/portalen, lösenord: *bolivia*

Tid

C:a 60 minuter.

Vad och varför	Innehåll	C:a tid + material
<p>Föreläsning om jämställdhet För att öka medvetenheten kring vikten av ett jämställt samhälle synliggör denna presentation fakta kring ämnet jämställdhet, genom att visa FN:s arbete för ökad jämställdhet samt de sexuella och reproduktiva rättigheterna.</p>	<p>Presentationen är uppdelad i två delar.</p> <p>Första delen av presentationen definerar jämställdhet kopplat till de globala målen och specifikt mål 5 om jämställdhet. FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, och artiklar från den allmänna förklaringen som har specifik koppling till jämställdhet, lyfts.</p> <p>I andra delen av presentationen presenteras FN:s arbete för jämställdhet i form av Kvinnokonventionen, Pekingplattformen, Commission on the status of Women, sexuella och reproduktiva rättigheter och slutligen resolution 1325. Presentationen avslutas med diskussionsfrågor.</p>	<p>45-60 min</p> <p>PowerPoint med talarmanus.</p>
<p>Gender Equality: Sustainable Development Goal 5 En informationsfilm från FN (finns i PowerPointen)</p>	<p>Filmen förklarar varför mål 5 om jämställdhet är viktigt.</p>	<p>0:59 min film: <i>Gender Equality: Sustainable Development Goal 5.</i></p>

AKTION FN för jämställdhet

Filmvisning och diskussion - *Kvinnors makt i världshistorien*

Syfte

Syftet med den här uppgiften är att ge en historisk överblick på jämställdhetsutvecklingen genom åren världen över, där kvinnors roll i historien tydliggörs tillsammans med information om patriarkatets ursprung, om kvinnors makt och hur och varför kvinnors status minskade samtidigt som mänskligheten i stort blev rikare.

För koppling till Lgy 11: se s. 37 ff. i detta häfte.

Material

Möjlighet att visa programmet som finns här: <https://urplay.se/program/193170-kvinnors-makt-i-varldshistorien-civilisation> för eleverna. Eleverna behöver tillgång till datorer, plattor eller mobiltelefoner med internetuppkoppling för att kunna göra uppgift 4.

Om programmet

Amanda Foreman reser i Turkiet, Sibirien och Grekland och berättar om kvinnors historia i tidiga bosättningar som Mesopotamien och det antika Grekland. Det handlar om patriarkatets ursprung, om kvinnors makt och hur och varför kvinnors status minskade samtidigt som mänskligheten i stort blev rikare. Foreman undersöker världens första lagar stiftade i Mesopotamien. Här behandlas frågor om skilsmässa, abort och användande av slöja. Vi får också höra om extraordinära kvinnor i historien som Enheduanna, världens första till namnet kända författare och Hatschepsut, farao i det antika Egypten.

Tid

Dokumentären är 58:38 minuter + tid för diskussionsfrågor och uppgifter. **Vid ont om tid:** ge eleverna i uppdrag att titta på programmet innan de kommer till lektionen.

Instruktioner

Visa programmet för eleverna: <https://urplay.se/program/193170-kvinnors-makt-i-varldshistorien-civilisation>.

Be därefter eleverna att diskutera följande frågor/lösa uppgiften i mindre grupper:

1. **Varför tror ni att kvinnor under vissa delar av historien utesluts eller marginaliseras?**
2. Jämställdhet innebär att män och kvinnor skall ha lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Programmet synliggör utvecklingen av kvinnors rättigheter under åren, men visar även att kvinnors rättigheter på många platser runt om i världen ser olika ut. **Varför tror ni att kvinnors rättigheter och förutsättningar ser olika ut på olika platser i världen?**
3. **Vilka av er hade hört talas om Enheduanna och Hatschepsut innan ni såg programmet? Om ja, i vilket sammanhang?**
4. **Uppgift:** Välj varsin kvinna ur Expressens artikel *31 kvinnor som är viktigare för svenska elever att lära sig om än namnen på nazistiska generaler*:
<https://www.expressen.se/omtalat/nyheter/31-kvinnor-som-ar-viktigare-for-svenska-elever-att-lara-sig-om-an-namnen-pa-nazi/> och presentera hen för varandra.

AKTION FN för jämställdhet Värderingsövning - Heta stolen

Syfte

Ett bra sätt för att komma igång med normkritiskt tänkande är att reflektera över hur du själv ställer dig till vissa frågor, men också att se hur din omgivning ställer sig till samma fråga. Tycker ni olika? Hur kommer det sig att ni gör det? Det kanske till och med är någon som ändrar åsikt efter att ni diskuterat ett påstående. Att dela med sig av erfarenheter och kunskaper är ett bra och givande sätt att lära sig mer om *sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter*.

För koppling till Lgy 11: se s. 37 ff. i detta häfte.

Material

Stolar (övningen kan även göras gående).

Tid

C:a 30-60 minuter.

Instruktioner

Heta stolen är en värderingsövning som går ut på att eleverna ska förhålla sig till vissa påståenden. Sitt gärna i en ring så att alla ser varandra, med några extra stolar som är tomma. Påstå sedan något som eleverna kan hålla med om eller inte. Håller eleven med om påståendet byter hen plats, håller eleven inte med så sitter hen kvar. Ledaren för övningen frågar sedan eleverna varför de flyttat på sig eller sitter kvar, och hur de har tänkt?

Tips är att inleda med ett enklare påstående så att alla förstår hur det går till:
“*Jag tycker att skolans mat är jättegod*“.

Påminn eleverna om att det är viktigt att de **utgår från sig själva** och vad de tycker. Alla sätter sin egen gräns för hur mycket en vill dela med sig av sina tankar och inte - vi lyssnar på och respekterar varandra.

Förslag på påståenden:

- **Alla har möjlighet att bestämma över sin egen kropp.**
Förslag på följdfråga: På vilket sätt har en inte det? Varför tror ni att alla inte har det?
- **Alla bör ha rätten att bestämma över sin egen kropp.**
Förslag på följdfråga: Vad behöver göras för att det ska bli verklighet?
- **Sverige är ett jämställt land.**

- **Samhället har olika förväntningar på tjejer och killar.**
Förslag på följdfråga: Vilka slags förväntningar? Hur skiljer de sig åt mellan könen?
- **Du ska få älska vem du vill.**
- **Det finns en norm/ett antagande om att alla personer attraheras av det motsatta könet.**
Förslag på följdfråga: Varför tror ni att det är så? Går det att tala på ett sätt som är mer inkluderande?
- **Det finns en norm/ett antagande om att alla personer identifierar sig i ett kön eller en sexualitet.**
- **En ska inte behöva berätta för andra om sin sexualitet.**
Förslag på följdfråga: Varför tror ni att vissa känner ett behov av att känna till andra människors sexualitet/identitet?
- **Det är viktigt att berätta för någon när en mår dåligt.**
Förslag på följdfråga: Varför tror ni att vissa tycker att det är jobbigt att prata om känslor? Vad kan du som kompis göra om du känner någon som mår dåligt?
Till dig som lärare: tipsa gärna om den lokala ungdomsmottagningen eller skolans sjuksköterska/kurator.
- **Ibland är det svårt att upptäcka att någon mår dåligt.**
Förslag på följdfråga: Vad kan du göra om du misstänker att någon mår dåligt?
- **En bör inte ha sex om en inte vill ha barn.**
- **Båda parter har lika stort ansvar att skaffa preventivmedel.**
Förslag på följdfråga: Var kan en vända sig för råd om preventivmedel?
- **Man måste försäkra sig om samtycke från den person en ska ha sex med.**
Förslag på följdfråga: Hur kan en försäkra sig om att det finns samtycke i en sexuell situation med en annan person?
- **Det är en rättighet att få välja att skaffa barn/att inte skaffa barn.**
- **Det är okej att göra abort.**
- **Jag vet var jag ska vända mig om jag har frågor om min kropp och hälsa.**
Till dig som lärare: tipsa gärna om den lokala ungdomsmottagningen eller skolans sjuksköterska/kurator.

AKTION FN för jämställdhet

Föreläsning och diskussion – *Vikten av jämställd representation*

Syfte

Skildringarna av världen ger sken av att kvinnor skulle utgöra ungefär 5–30 procent av mänskligheten. Syftet med detta lektionsupplägg är lära mer om representation utifrån kön i medier, skolböcker och politiska församlingar och om varför en jämställd representation är viktig för individers och samhällets mående och välbefinnande.

För koppling till Lgy 11: se s. 37 ff. i detta häfte.

Material

Möjlighet att visa föreläsningen, som finns här: <https://urskola.se/Produkter/208848-UR-Samtiden-Fokus-jamstalldhet-Vikten-av-jamstalld-representation> för hela gruppen. Eleverna behöver tillgång till datorer, plattor eller mobiltelefoner med internetuppkoppling för att kunna göra uppgift 5 och fördjupningen.

Om föreläsningen: Hur påverkas vi av att en överlägsen majoritet av alla huvudpersoner i skolböcker och medier är män? Vad gjorde kvinnorna medan männen var ute och gjorde allt det som sedan hamnade i historieböckerna? Här talar Lina Thomsgård om vikten av jämställd representation och hur det krävs ett medvetet kontinuerligt arbete. Inspelat den 2 oktober 2018. Arrangörer: Eskilstuna kommun och Sveriges Kvinnolobby.

Om föreläsaren: Lina Thomsgård är kolumnist, programledare och föreläsare. Hon startade det uppmärksammade projektet Rättviseförmedlingen 2010, som var en ideell partipolitiskt obunden stiftelse och digital rörelse vars vision var att stereotypa föreställningar om exempelvis kön och bakgrund inte ska begränsa människors möjligheter att göra vad de vill och kan. Rättviseförmedlingens kärna bestod av ett ständigt växande nätverk på Facebook, LinkedIn, Twitter och Instagram med fler än 140 000 följare som varje dag – helt ideellt – hjälptes åt att hitta kompetens som hamnat i skymundan. Sedan 2015 är Lina Thomsgård programledare för kulturprogrammet Kobra i SVT.

Boktips: Thomsgård, Lina (red.), *En annan historia: om Barumskvinnan, Mama Masika och 49 andra personer alla bör känna till*, Volante, Stockholm, 2017.

Tid

Föreläsningen är 21 minuter + tid för diskussionsfrågor och uppgifter. Vid ont om tid, ge eleverna i uppdrag att titta på föreläsningen innan de kommer till lektionen.

Instruktioner

Visa föreläsningen för eleverna: <https://urskola.se/Produkter/208848-UR-Samtiden-Fokus-jamstalldhet-Vikten-av-jamstalld-representation> Be dem därefter att besvara följande diskussionsfrågor/lösa följande uppgifter i mindre grupper:

1. Globala målen är den mest ambitiösa agendan för hållbar utveckling som världens länder någonsin antagit. Mål 5 om jämställdhet ska uppnås senast år 2030 världen över. **Hur kan olika aktörer påverka? Politiker, företag, civila samhället, medier, trossamfund med flera?**
2. Lina Thomsgård har berättat att: *”Kids påminner dagligen om att en annan värld är möjlig. När min brorsdotter hörde om en manlig bankchef sa hon förbluffat ‘Va, kan killar va’ chefer?’. Både hennes mamma och jag var chefer, så hon bara utgick ifrån att det var en tjejgrej.”*
Hur tror ni att världsbilder och representation påverkar de val människor gör? Påverkar det er i klassrummet?
3. **Vad kan vi göra för små saker i vår vardag för att till exempel förändra normer om hur människor bör vara och bete sig utifrån könstillhörighet?**
4. Ett delmål i jämställdhetsmålet, mål 5, är: *5.5 Säkerställ fullt deltagande för kvinnor i ledarskap och beslutsfattande.* **Vad tror ni krävs för att det målet skall nås?**
5. I stora delar av världen har kvinnor inte samma rättigheter som män. Kvinnors rätt till frihet, arbete och utbildning, beslutsfattande, personlig säkerhet, rättigheter inom äktenskapet, samt åsikts- och yttrandefrihet, är på många platser i världen starkt begränsade. När kvinnor har samma rättigheter och möjligheter att påverka och delta i beslutsfattande som män gynnas samhället som helhet, och bara då kan det nå dess fulla potential. Trots det är kvinnors ledarskap och politiska deltagande begränsat världen över, på såväl lokal som global nivå. Kvinnor är underrepresenterade i väljarkåren, på ledande positioner, på förtroendevalda poster, inom offentliga och privata sektorn och inom den akademiska världen. Strukturella hinder i form av diskriminerande lagar, praxis, institutioner, attityder och könsstereotyper begränsar fortfarande kvinnors möjligheter att ställa upp i politiska val.

Studera denna bild som illustrerar kvinnlig representation i politiska församlingar världen över (2017): http://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2017/femmesenpolitique_2017_english_web.pdf?la=en&vs=1123 **Är det något särskilt som intresserar er? Varför?**

Fördjupning - Kvinnokonventionen

Konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (CEDAW), är en av FN:s konventioner om de mänskliga rättigheterna. Den antogs av FN:s generalförsamling 1979 och över 90 % av FN:s medlemsstater, däribland Sverige, har förbundit sig att följa den.

Studera FN:s kvinnokonvention: <http://www.unwomen.se/wp-content/uploads/2016/03/Kvinnokonventionen.pdf>

Kvinnokonventionen är en förpliktelse för de stater som ratificerat den (förbundit sig rättsligt till konventionen). Därför finns ett övervakningsorgan inom FN, Kvinnokommittén (Committee on the Elimination of Discrimination against Women), som granskar om staterna uppfyller sina åtaganden. Vart fjärde år ska medlemsstaterna lämna in en rapport om hur de levt upp till konventionens artiklar och redovisa de åtgärder som vidtagits för att genomföra den. I september 2014 lämnade den svenska regeringen sin senaste rapport (nr 8 & 9) och i februari 2016 ägde Kommitténs förhör av Sverige rum i Genève.

Vid sidan av Sveriges officiella rapportering genomför den svenska kvinnorörelsen skuggrapporter för att ur sitt perspektiv återge verkligheten för kvinnor i Sverige. Den ger en överblick av hur Sverige brister i sitt jämställdhetsarbete och vilka handlingsstrategier som krävs för ökad jämställdhet. Syftet med skuggrapporten är att driva krav på förbättringar gentemot politiker och beslutsfattande.

1998 bildades CEDAW-nätverket. Nätverket samordnas av Sveriges Kvinnolobby och består av ett tjugotal organisationer som tillsammans arbetar med att sammanställa skuggrapporterna.

I mars 2016 kom CEDAW-kommitténs rekommendationer på åtgärder till Sverige¹. Dessa ska genomföras innan år 2020. Vissa åtgärder anser kommittén är särskilt brådskande. 2018 skulle den svenska regeringen rapportera vad de gjort för kvinnors rättigheter inom asyl- och migrationspolitiken och för att stoppa mäns våld mot kvinnor. För att hjälpa regeringen att genomföra FN:s rekommendationer tog Sveriges Kvinnolobby fram en Att göra-lista med 36 åtgärder för kvinnors rättigheter. Se listan här: <http://sverigeskvinnolobby.se/wp-content/uploads/2016/06/Att-g%C3%B6ra-pdf.pdf> **Har du/ni andra förslag på åtgärder? Vilka? Är det några åtgärder du/ni tycker är onödiga eller som inte känns verkningsfulla? Varför?**

¹ https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/jamstalldhet/slutsatser-avseende-sveriges-kombinerade-attonde-och-nionde-periodiska-rapport_cedaw.pdf

AKTION FN för jämställdhet Övning – Rätt i tiden - feminism

Syfte

Att öka kännedomen om händelser som varit viktiga för feminismen och jämställdhetskampen i Sverige.

För koppling till Lgy 11: se s. 37 ff. i detta häfte.

Material

Dator, surfplatta eller mobiltelefon med internetuppkoppling. Anteckningsmöjligheter.

Tid

C:a 30 minuter.

Instruktioner

Be eleverna att gå in på denna sida: <https://www.svt.se/datajournalistik/ratt-i-tiden-feminism/>

Elevernas mål är att bygga en tidslinje över tio händelser som varit viktiga för feminismen. Be gärna eleverna dokumentera sitt resonemang inför varje gissning.

Då samtliga tio gissningar är gjorda, och poängen avslöjats, kan eleverna läsa mer om varje händelse under tidslinjen. Be därefter eleverna göra om tidslinjen – fler rätt denna gång?

Om tid finns: lär mer om årtal som gjort skillnad för kvinnor och män, flickor och pojkar, människor, med hjälp av denna källa: <https://www.jamstall.nu/fakta/viktiga-artal/>

AKTION FN för jämställdhet

Rollspelsövning – Framsteg?

Syfte

Att väcka elevernas intresse för jämställdhetsfrågor och att ge dem möjlighet att reflektera över flickors och kvinnors villkor i olika delar av världen.

För koppling till Lgy 11: se s. 37 ff. i detta häfte.

Material

En rollbeskrivning till varje elev, finns att klippa ur på s. 16-17. Det finns 25 olika roller och det är bara bra om vissa av rollerna förekommer mer än en gång i gruppen.

Tid

C:a 60-80 minuter.

Instruktioner

Introduktion: Flickor diskrimineras systematiskt i många olika situationer och på många olika platser i världen. Flickor arbetar mer i hemmet än pojkar, har sämre tillgång till hälsa, utbildning och skydd och har i mindre utsträckning möjlighet att påverka sina egna liv och fatta självständiga beslut.

Dela ut en rollbeskrivning till varje elev. Låt eleverna hålla sina roller hemliga för varandra under övningens gång.

Be eleverna att ta ställning till påståenden som du läser upp. Om de tror att påståendet stämmer för den roll de fått ska de ta ett steg framåt. Om det inte stämmer ska de stå kvar.

Förslag på påståenden:

- Jag tycker att män och kvinnor är jämställda i mitt land.
- Kvinnor har samma möjligheter som män att arbeta och göra karriär i mitt land.
- Jag kan gifta mig med vem jag vill.
- Jag kan välja vilket yrke jag vill.
- Jag kan växa upp utan pressen att gifta mig.
- Jag riskerar inte att hamna i prostitution eller trafficking.
- Jag har tillgång till sjukvård.
- Jag får rösta.
- Jag utsätts inte för våld hemma.
- Jag har möjlighet att välja att inte skaffa barn.
- Jag är inte orolig för att behandlas orättvist av domstol.
- Jag riskerar inte att bli könsstympad.
- Jag har tillgång till preventivmedel.

- Jag har makt över mitt eget liv.
- Jag får/har fått gå i skolan i samma utsträckning som jämnåriga killar.
- Jag har tillgång till säker förlossningsvård.
- Jag har möjlighet att göra abort.
- Jag har tillgång till mensskydd.
- Jag har möjlighet att delta i fritidsaktiviteter på lika villkor som jämnåriga killar.
- Jag får älska vem jag vill.
- Jag har lika lön för likvärdigt arbete.
- Jag har möjlighet att arbeta politiskt.
- Jag skulle behandla mina söner och döttrar lika.

När påståendena är slut kan du be eleverna iaktta hur långt de själva och andra i gruppen kommit. Därefter ber du eleverna tala om vilken roll de har och varför de har kommit långt eller kort.

Frågor under efterföljande diskussion:

- Hur kändes det att ta många/få steg?
- Var det någon skillnad mellan er som fick ta få respektive många steg?
- Om flera elever fått samma roll, har de gått lika långt? Varför/varför inte?
- Var det något påstående som ni reagerade särskilt på?
- Finns det tillfällen då även män/icke-binära diskrimineras på grund av sitt kön/sin könsidentitet?

Rollkort

<p>Anna, 19 år, från Odessa i Ukraina. Hennes mamma är arbetslös och pappan död sedan tio år. Har blivit erbjuden jobb på ett hotell i Paris.</p>	<p>Silvia, 18 år, från Kampala i Uganda. Bor i kåkstaden Kawoyka i Kampala. Hennes föräldrar är döda och hon lever ihop med Charles, 40 år. Silvia går i skolan.</p>
<p>Margaret, 20 år, från Kyangwali i Uganda. Bor i flyktingläger. Gravid. Övrig familj har flyttat tillbaka till Sudan.</p>	<p>Michelle, 40 år, från Dallas, Texas i USA. Afroamerikan, gift, tvåbarnsmamma och arbetar som jurist på en advokatbyrå. Arbetar med afroamerikanska kvinnors rättigheter.</p>
<p>Kali, 37 år, från Bombay i Indien. Har gått på privatskola och universitet i England. Arbetar som IT-konsult. Kali är homosexuell.</p>	<p>Ana, 22 år, från Santa Clara på Kuba. Studerar till läkare på universitetet i Havanna. Bor inneboende hos släktingar. Vill helst bli kirurg.</p>
<p>Jeanette, 19 år, från östra Kongo. Är föräldralös. Blev kidnappad förra året och hölls som sexslav under tre månader. Behandlas nu på traumacenter. Gillar att sy och handarbete.</p>	<p>Julia, 17 år, från Göteborg i Sverige. Går i gymnasiet och drömmer om att bli journalist. Julia blev våldtagen för sju månader sedan, idag lades förundersökningen ned i brist på bevis.</p>
<p>Ayana, 10 år, från landsbygden utanför Semera i Etiopien. Hon går till skolan varje dag tillsammans med sina två bröder.</p>	<p>Natalja, 21 år, från Sarajevo i Bosnien. Har nyss blivit av med sitt arbete som servitris på en restaurang. Gillar att resa och shoppa.</p>
<p>Mary, 56 år, från York i Storbritannien. Änka sedan fem år tillbaka. Arbetar som receptionist. Har en son på 35 år som bor hemma.</p>	<p>Uridea, 19 år, från Sao Paolo i Brasilien. Bor sedan fyra år med sin mamma i en kåkstad, Favela, utanför Sao Paolo. Uridea har gått i grundskola.</p>
<p>Kaima, 27 år, från Rajastan i Indien. Alla i hennes familj är analfabeter men Kaima har gått i skolan. Kaima har nyligen lett en kvinnodemonstration.</p>	<p>SoeMoe, 28 år, från Burma. Tillhör den karenska minoriteten och har flytt med sin familj till Thailand. Ett barn dog i malaria innan de flydde.</p>
<p>Luo Yixiu, änka, 75 år, från Hunanprovinsen, bor nu i Changsha i Kina. Hennes man var risbonde. Bor nu med dotterns familj som arbetar som daglönare.</p>	<p>Sirwe, 30 år, från landsbygden utanför Diyarbakir i Kurdistan, Turkiet. Har fyra barn. Är hemma och tar hand om barnen och hemmet. Familjen försörjer sig som boskapsskötare.</p>

<p>Olga, 19 år, från S:t Petersburg. Har gått ut grundskolan. Nyligen smittad med HIV av sin pojkvän.</p>	<p>Lika, 44 år, från Georgien. Leder en kvinnorrättsorganisation som arbetar för att öka kvinnors politiska aktivitet och deltagande i politiska partier.</p>
<p>Shirin, 44 år, från Teheran i Iran. Är hemmafru och hennes man är ingenjör. Har just gjort en skönhetsoperation.</p>	<p>Carla, 36 år, från Buenos Aires i Argentina. Är avdelningschef på en bank och hennes man är diplomat. Har två barn. Familjen har barnflicka.</p>
<p>Lene, 27 år, från Odense i Danmark. Rullstolsburen och arbetar som arkitekt. Spelar basket.</p>	<p>Mirelle, 27 år, från Stockholm i Sverige. Bor i studentlägenhet och studerar på universitet. Driver en blogg. Mirelle könsstympades som liten.</p>
<p>Noko Lebea, 28 år, från Stellenbosch i Sydafrika. Arbetar som lärare och är nygift med en äldre man.</p>	<p>Heidi, 26, från Hamburg. Jobbar på bank och ska gifta sig om 3 månader. Hennes fästman slår henne regelbundet.</p>
<p>Azra, 18 år, från Afghanistan. Bortgift när hon var 9 år. Analfabet. Väntar sitt andra barn.</p>	

AKTION FN för mänskliga rättigheter

Filmvisning och diskussion - *Perspektiv på världen: Jämställdhet*

Syfte

År 2020 är världen fortfarande långt ifrån jämställd. Denna uppgift syftar till att öka kännedomen om jämställdhet, normer, diskriminering och hur viktigt civilsamhällets engagemang är för att uppfylla mål 5 i FN:s utvecklingsagenda.

För koppling till Lgy 11: se s. 37 ff. i detta häfte.

Material:

Möjlighet att visa programmet *Perspektiv på världen – Jämställdhet* som finns här: <https://urplay.se/program/206549-perspektiv-pa-varlden-jamstalldhet> för eleverna.

Om programmet

Överallt i världen kämpar kvinnor för sina rättigheter. Och sedan kvinnor börjat organisera sig har jämställdhet blivit en av de viktigaste frågorna för FN. Många länder har stiftat lagar för få bort könssegregeringen och yrken som tidigare varit förbehållna män är idag tillgängliga även för kvinnor. Trots detta visar FN:s jämställdhetsrapport att 90 procent av världens länder har minst en lag som diskriminerar kvinnor. Vi reser jorden runt för att få perspektiv på jämställdheten i världen.

Tid

Programmet är 28 minuter + tid för diskussionsfrågor och uppgifter. Vid ont om tid, ge eleverna i uppdrag att titta på programmet innan de kommer till lektionen.

Instruktioner

Visa programmet för eleverna: <https://urplay.se/program/206549-perspektiv-pa-varlden-jamstalldhet> Be därefter eleverna att diskutera följande i mindre grupper:

1. I programmet får vi följa hur olika aktörer på olika nivåer arbetar för jämställdhet. **Vems ansvar är det att se till att vi lever i en jämställd värld där alla människor har lika rättigheter och möjligheter? Hur viktigt är civilsamhällets engagemang? Politikens? Världssamfundets? Företags och trossamfund? Vem kan och bör göra vad?**
2. I programmet lyfts att män ofta upplever att kampen för jämställdhet innebär att **förlora** något, **hur tas detta upp?** Gå in på organisationen MÄNs hemsida: <https://mfj.se/> **Vad arbetar MÄN med? Vilka vänder de sig till? Vad uppmanas människor att göra? Vad tycker ni att män har att tjäna på en jämställd värld?**

3. Mål 5 i FN:s utvecklingsagenda handlar om jämställdhet. Se alla delmål till mål 5 här: <https://fn.se/wp-content/uploads/2018/03/M%C3%A5l-5.pdf> Finns det något/några delmål ni i gruppen skulle vilja lägga till för att säkerställa en jämställd värld år 2030? Är det något delmål ni tycker bör strykas/är extra viktigt?

AKTION FN för jämställdhet

Övning – *Unfinished Business*

Syfte

Att få en inblick i hur läget i världen för SRHR-frågor ser ut just nu. Att därtill få kunskap om UNFPA:s arbete och hur de globala målen relaterar till SRHR.

För koppling till Lgy 11: se s. 37 ff. i detta häfte.

Material

Dator, surfplatta eller mobiltelefon med internetuppkoppling. Anteckningsmöjligheter.

Tid

C:a 60 minuter, beroende på längden på gruppredovisningarna.

Om SWOP

2019 års version av **UNFPA:s befolkningsrapport State of World Population (SWOP)** handlade om de framgångar som skett de senaste 50 åren globalt inom sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR), samt de utmaningar som kvarstår idag. Rapporten (2019) heter: *Unfinished business - The pursuit of rights and choices for all*.

2019 var ett speciellt år för UNFPA, FN:s befolkningsfond, då det inkluderade två viktiga milstolpar inom SRHR: 50 år sedan UNFPA började sin verksamhet och 25 år sedan världens ledare antog en progressiv agenda för ett globalt engagemang för SRHR och befolkningsfrågor. Detta gjordes vid den internationella befolkningkonferensen (ICPD) i Kairo 1994. Dessa två händelser har fundamentalt format kvinnors liv och hjälpt till att bryta ner normativa, sociala och ekonomiska hinder för kvinnor att utöva sina sexuella och reproduktiva rättigheter. Som ett resultat har fler kvinnor idag tillgång till information och hälsotjänster de behöver för att själva bestämma om, när eller hur ofta de vill bli gravida, få nödvändig hjälp vid förlossningar och har även gjort att fler unga människor idag har tillgång till sexualundervisning mm. Fortsatt finns dock stora utmaningar när det kommer till kvinnors rättigheter och SRHR. Rapporten ger en bra överblick över dagens problematik med tillgången till SRHR.

Instruktioner

Be eleverna att gå in på denna sida: <https://www.unfpa.org/swop-2019> Låt eleverna scrolla igenom första sidan uppifrån och ner för att få en överblick över vad SWOP 2019 lyfter.

Dela därefter in eleverna i grupper och uppmana dem att sätta sig in i ett av fem områden för att sedan presentera det för helgruppen. Presentationen ska innehålla en beskrivning av *vilka* av FN:s globala hållbarhetsmål som *inte* uppfylls då situationen ser ut som den gör idag? Här hittar eleverna alla globala mål: <https://fn.se/globala-malen-for-hallbar-utveckling/>

Om tid finns: be gärna eleverna gå ner på delmålsnivå: <https://fn.se/globala-malen-for-hallbar-utveckling/>, genom att klicka på ikonerna för respektive mål, och förklara vilka specifika delmål som åsidosätts?

Innan gruppen börjar arbeta med sitt område bör de läsa introduktionen som inleds med:
"Fifty years ago, it was hard for women to obtain contraception and relatively easy to die giving birth..."

Förslag på fördjupningsområden (områdena hittas på SWOP-sidan genom att klicka på de tre strecken högst upp till höger på skärmen):

1. **Gender Inequality**
2. **Inaccessible Services**
3. **Conflict and Disaster**
4. **Four women, four journeys** (på detta område bör gruppen även titta på vilka globala mål som uppfylls)
5. **Realizing rights and Choices for all**

AKTION FN för jämställdhet

Undersökning – Hur jämställd är din skola?

Syfte

Genom att analysera sin omgivning ges eleverna en personlig förankring till ämnet *sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter*. Det främjar även förståelsen för att jämställdhet är en fråga som går att jobba för både på lokal och global nivå.

För koppling till Lgy 11: se s. 37 ff. i detta häfte.

Material

Låt eleverna skapa en online-enkät enkelt och gratis via exempelvis:

<https://www.google.se/intl/sv/forms/about/> eller <https://sv.surveymonkey.com/>

Eleverna behöver tillgång till datorer eller plattor med internetuppkoppling, penna och papper.

Tid

Övningen kan anpassas:

- Dela upp elever i grupper och låt dem under en lektion undersöka valfri fråga på skolan. Samlas efter en stund och låt eleverna berätta vad de kom fram till och för en diskussion kring resultaten.
- Låt eleverna utforma en enkät om jämställdhet på skolan. Återkom till enkäten efter några dagar för att gå igenom resultatet och föra en diskussion kring enkätsvaren.
- Låt övningen bli ett projekt att genomföra under en längre period. Viktigt att ha ett moment på slutet där det finns utrymme för diskussion och frågor.
- **Om tid finns:** se denna föreläsning innan eleverna formulerar sina undersökningar: *Skolan, sexuella trakasserier och övergrepp*, 28 minuter: <https://urplay.se/program/211584-ur-samtiden-metoo-och-nu-da-skolan-sexuella-trakasserier-och-overgrepp>

Instruktioner

Ta tempen på din egen skola... hur jämställd är den? Uppmana eleverna att genomföra en undersökning genom exempelvis intervjuer eller en enkät. Finns det olika uppfattningar i olika grupper/klasser på skolan?

Idéer för att komma igång/frågor att ställa i undersökningarna (*Obs! Tänk på att det är viktigt att respondenterna tillåts vara anonyma med sina svar*):

- Har skolan könsneutrala toaletter? Om inte, varför?
- Har skolan könsneutrala omklädningsrum? Om inte, varför?
- Finns det en skillnad i hur mycket killar och tjejer pratar på lektionen?
- Hur många män jobbar på skolan i jämförelse med hur många kvinnor?
- Har elever någon gång utsatts för sexuella trakasserier/kränkningar/våld i skolan?
- Känner eleverna att de har någon att prata med om något händer? En lärare/kurator/annan person?

- Hur ser sexualundervisningen ut? Är den HBTQIA+ vänlig?
- Hur definierar eleverna jämställdhet?
- Vad kan göras för att skolan ska bli mer jämställd?

AKTION FN för jämställdhet

Radioprogram - P3 Dokumentär: *P-pillerskräcken*

Syfte

Genom denna övning ges eleverna en verklig inblick i hur människors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter efterlevs (eller inte). Genom en inblick i debatten om p-pillerskräcken ges eleverna även utrymme till att diskutera den komplexa relationen mellan sexuell frihet och hälsorisker.

För koppling till Lgy 11: se s. 37 ff. i detta häfte.

Material

Datorer, plattor eller mobiltelefoner med internetuppkoppling för att kunna lyssna på P3 Dokumentär - *P-pillerskräcken*: <https://sverigesradio.se/sida/avsnitt/1447613?programid=2519>

Tid

Radioprogrammet är 64 minuter + tid för diskussionsfrågor/uppgifter och ev. fördjupningsuppgift.

Om programmet

I mitten av 90-talet sprider sig en skräck genom landet. P-piller som äts av tusentals kvinnor pekas ut som orsaken till blodproppar och till och med dödsfall bland unga kvinnor i Sverige. Samtidigt som svarta tidningsrubriker berättar om fler och fler kvinnor som fått livshotande blodproppar så svarar läkare att det inte finns någon anledning till oro.

May får en dag ont i bröstet och är inom några timmar nära att dö. Det ska visa sig att tre blodproppar satt sig i hennes lungor och May ska snart börja ana att det är hennes p-piller som är orsaken till propparna. Hon ringer Aftonbladet för att berätta vad hon varit med om. Det ska bli startskottet till en av 90 talets stora debatter om den infekterade frågan, är p-piller farliga eller inte?

Instruktioner

Lyssna på P3 Dokumentär tillsammans i klassrummet eller ge eleverna lyssnandet som hemuppgift.

Be därefter eleverna att i mindre grupper besvara följande diskussionsfrågor:

1. När de första p-pillren kommer så säljs de in som ett stort steg mot ökad sexuell frihet "kvinnor kan nu ta kontroll över sin egen kropp". **Kan sexuell frihet nås i kombination med svåra hälsorisker?**
2. **Är det kvinnans sexualitet som prioriteras om skydd mot graviditet erbjuds i kombination med svåra biverkningar och hälsorisker?**

3. Hur ställer ni er till att denna debatt ledde till att färre kvinnor valde att använda p-piller?
4. Vilka positiva och negativa effekter kan urskiljas av denna debatt?
5. Upplever ni att det finns en förväntan på tjejer att de ska vilja ta p-piller? Finns det andra sätt att skydda sig? Vem bär ansvaret?
6. Vilken information ges idag angående p-piller och dess risker?
7. Är denna typ av uppmärksamhet viktig för att preventivmedel ska fortsätta förbättras, eller är det en mediehysteri som avskräcker människor från att skydda sig mot önskad graviditet?
8. Är p-piller farliga eller inte?

Fördjupning – SRHR genom konst

Uppmana eleverna att bidra med ett konstverk till affischserien i Aktion FN för jämställdhet (se instruktionerna för Aktion FN elever, som finns här: <https://fn.se/engagera-dig/fniskolan/resurssida/aktion-fn/> lösenord: bolivia. Låt denna övning fungera som ett tema/inspiration. Tips på källor om en vill fördjupa sig ytterligare i ämnet:

RFSU, p-pillrets historia: <https://www.rfsu.se/sex-och-relationer/for-dig-som-undrar/preventivmedel/p-piller/p-pillrets-historia/>

Läkemedelsvärlden, *Viktigt att ny kunskap om p-piller också når användarna:* <https://www.lakemedelsvarlden.se/blogginlagg/86216/>

Aftonbladet, *Sexuell frihet finns inte på pillerkartan:* <https://www.aftonbladet.se/ledare/a/5VR6Gm/sexuell-frihet-finns-inte-pa-pillerkartan>

1177 om p-piller: <https://www.1177.se/Vastra-Gotaland/liv--halsa/sexuell-halsa/skydd-mot-graviditet/p-piller/>

AKTION FN för jämställdhet

Group discussion and essay - Join the 2 million... (in English)

The text *We Should All Be Feminists* was originally a widely appreciated TED-talk by Chimamanda Ngozi Adichie that has been seen by over two million people on Youtube and has been sampled by Beyoncé in her song *Flawless*.

Purpose

The students will be exposed to Chimamanda Ngozi Adichie's powerful speech on feminism, her language and excellent rhetoric skills.

Method

Ask the students to watch Chimamanda Ngozi Adichie's TED-talk *We should all be Feminists* on https://www.youtube.com/watch?v=hg3umXU_qWc (30 minutes in English). Then place the students in groups and hand out the following discussion questions. Follow up with an essay assignment.

Time

Approximately 60–90 minutes, film 30 minutes, discussion 30 minutes and essay 30 minutes.

Discussion questions:

- What did you think about the speech?
- According to you, which are her most powerful examples?
- Do you agree with Chimamanda Ngozi Adichie's argument that

»... We define masculinity in a very narrow way. Masculinity becomes this hard small cage and we put boys inside the cage. We teach boys to be afraid of fear. We teach boys to be afraid of weakness, of vulnerability. We teach them to mask their true selves because they have to be, in Nigeria speak, ›hard man.«

Essay question:

Ask the students to write a short argumentative essay on one A4-page on the following topic; How do you think we can combat gender inequality?

For input and inspiration you can use Wikigender.org

Wikigender is a project initiated by the OECD Development Centre to facilitate the exchange and improve the knowledge on gender equality-related issues around the world. A particular focus lies on gathering empirical evidence and identifying adequate statistics to measure gender equality.

Based on the work of the OECD Gender, Institutions and Development Data Base, Wikigender aims to highlight the importance of social institutions such as norms, traditions and cultural practices that impact on women's empowerment.

AKTION FN för jämställdhet

Kortfilm – *Ana fyller 14*

Till dig som lärare

Kortfilmen *Ana fyller 14* är en mycket gripande film som handlar om barnäktenskap. Vi rekommenderar att du ser filmen själv innan du visar den för dina elever för att därefter kunna ta ställning till hur du vill utforma undervisningen med tanke på de elever du har i ditt klassrum.

Syfte

Att få inblick i problematiken med barnäktenskap.

För koppling till Lgy 11: se s. 37 ff. i detta häfte.

Material

Kortfilmen *Ana fyller 14*: <https://vimeo.com/78644932> Ange lösenord: ANA16
Anteckningsmöjligheter.

Tid

Filmen: 21 minuter + tid för diskussion.

Om kortfilmen

Ana fyller 14 handlar om Ana som bor i Guatemala med sin familj. Filmen tar upp problematiken med barnäktenskap och olika förväntningar på livet.

Anas pappa är byggjobbare och hennes mamma städar hemma hos andra. Ana drömmer om att bli läkare men bara hennes bror får studera. På hennes 14:e födelsedag förstår Ana skillnaden mellan det hon skulle vilja göra och det som förväntas av henne. På ett intressant och gripande sätt tar filmen upp problematiken med barnäktenskap och olika förväntningar på livet.

Filmen är regisserad av Shari Sabel Strandmark.

Diskussionsfrågor (om tid finns: låt eleverna läsa delmålen till mål 3, 4, 5 och 10 innan de påbörjar diskussionen: <https://fn.se/globala-malen-for-hallbar-utveckling/>):

Karaktärerna

1. Hur porträtteras Ana i filmen? Vilka drömmar har hon? Hur ställer hon sig till sina föräldrars önskan? Vilken relation har hon till sin familj? Om du var Ana hur hade du uppfattat situationen?
2. Hur porträtteras pappan i filmen? Vilken roll har han i familjen? Hur resonerar han kring Anas framtid? Varför tycker han att det är viktigt att Ana gifter sig?
3. Hur porträtteras mamman i filmen? Vilken roll har hon i familjen? Hur resonerar hon kring Anas framtid? Vad är det hon lyfter fram som den viktigaste orsaken till varför Ana borde gifta sig?
4. Hur porträtteras brodern i filmen? Vilken relation har han till sin syster? Hur verkar han ställa sig till Anas blivande giftermål? Hur hade du uppfattat situationen om du var bror till Ana?
5. Hur porträtteras den blivande maken i filmen? Vilken roll har han i familjen? Hur verkar han uppfatta situationen?

Faktorer och samhället

6. Vilka tror du är de avgörande faktorerna till att Ana gifter sig?
7. Vilka förändringar hade behövt ske i Anas liv och i samhället för att hon inte skulle behöva gifta sig?
8. Upplever du att det i filmen går att se en möjlighet till förändring i samhället? I så fall – i vilken situation och varför? Vad tror du hade behövts för att denna förändring skulle göra Anas situation bättre?
9. Vem eller vilka samhällsaktörer tror du har störst möjlighet att påverka samhället?

Om det var jag?

10. Har du i ditt eget liv upplevt en situation där du hade en annan åsikt än någon annan i familjen om din egen eller någon annans framtid? Hur kändes det? Hur löste ni frågan?

Fördjupning – Barnäktenskap i Sverige

Ta reda på mer om hur situationen ser ut gällande barnäktenskap i Sverige? Vad säger lagen?

Läs gärna Svenska FN-förbundets debattartikel: <https://fn.se/aktuellt/debattartiklar/fn-kraver-stopp-for-barnaktenskap/> Ny lag januari 2019:

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/barnaktenskapslagen-skarps>

Barnäktenskap drabbar barn i hela världen, Etiopien är ett av de värst drabbade områdena. FN-förbundets Flickainsamling stödjer ett projekt som FN:s befolkningsfond driver för att stärka flickors rättigheter och minska diskriminering av flickor, till exempel barnäktenskap och könsstympning. Projektet är mycket framgångsrikt och visar att det verkligen går att ändra traditioner som är skadliga för barn.

Läs mer om Flicka på: www.fn.se/flicka

Ytterligare tips: Se gärna dokumentären *Amerikas bortgifta barn* på SVT Play:

<https://www.svtplay.se/video/25294899/amerikas-bortgifta-barn?info=visa> Hur kan barnäktenskap vara tillåtet i det som brukar kallas världens största demokrati?

AKTION FN för jämställdhet

Frågesport – Vad vet du om villkoren för kvinnor och män?

Syfte

Denna övning introducerar jämställdhet genom att visa på hur olika villkoren ser ut för kvinnor och män – runt om i världen och i Sverige. Genom frågesport skapas engagemang och eleverna får bekanta sig med relevant statistik.

För koppling till Lgy 11: se s. 37 ff. i detta häfte.

Tid

C:a 60 minuter.

Instruktioner

Börja med att citera Malala Yousafzai:

“ We cannot all succeed when half of us are held back. “

Berätta för eleverna att löneskillnaden mellan kvinnor och män är 11,3 % i Sverige. Det innebär att kvinnor arbetar gratis efter kl 16:06 varje dag, räknat på en arbetsdag mellan kl. 08.00 och 17:00.

Källa: <http://www.mynewsdesk.com/se/sverigeskvinnolobby/pressreleases/kvinnor-jobbar-gratis-54-minuter-om-dagen-2835621>

Dela sedan in klassen i grupper om 4-5 personer. Be dem tillsammans gissa svaren i frågesporten nedan (Obs! På s. 33 finns en version av frågesporten utan länkar ifall en vill skriva ut/dela ut frågorna):

1. ... miljoner flickor i världen går inte i grundskolan.
<https://www.svd.se/darfor-gar-130-miljoner-flickor-inte-i-skolan>
2. Varje dag måste uppskattningsvis ... tusen flickor under 18 år i världen gifta sig mot sin vilja.
<https://fn.se/flicka/barnaktenskap-faq/>
3. Kvinnor i Sverige har ... % av ordförandeposterna i börsföretag.
<https://www.scb.se/hitta-statistik/temaomraden/jamstallldhet/jamn-fordelning-av-makt-och-inflytande/representation-i-naringslivet/styrelser-och-ledning-i-borsforetag/>
4. Kvinnor i Sverige städar i hemmet ... minuter per dag, män ... minuter.
5. Kvinnor i Sverige lagar mat i hemmet ... minuter per dag, män ... minuter.
6. I Sverige är ... % av de som medverkar i nyhetsrapporteringen varje år kvinnor.
<https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=2795&artikel=6822158>
7. I Sverige är kvinnors totala inkomster över en livstid betydligt lägre än mäns. Kvinnors pension utgjorde 2017 i genomsnitt ... % av mäns pension.

Statistik från pensionsmyndigheten 2017:

<https://www.pensionsmyndigheten.se/nyheter-och-press/pressrum/alltmer-jamlikt-intjanande-till-allman-pension>

8. I Sverige tar kvinnor ut ...% av föräldraledigheten.

https://www.forsakringskassan.se/privatpers/foralder/dela-likla/!ut/p/z/0/4_Sj9CPykyssy0xPLMnMz0vMAfIjo8ziTTxcnA3dnQ28DYKcnQ0cQyz9go2d3YwNjIz0g1Pz9AuyHRUB4DA8ka!!/

Källa fråga 4-5: DN, 2014-01-18: <http://www.dn.se/ekonomi/scb-langt-kvar-till-jamstalldhet>

En manifestation på Sergels torg i Stockholm där deltagarna bildar klockslaget 16:06 då kvinnor börjar jobba gratis. Foto: Sveriges Kvinnolobby.

Gå igenom de rätta svaren (finns på s. 33) i helgrupp och diskutera.

Om tid finns: Avsluta momentet med att eleverna får fördjupa sig i en varsin fråga. Hur kommer det sig att siffrorna ser ut som de gör? Minskar eller ökar jämställdheten? Låt eleverna sedan presentera sin fråga i helklass så att alla ges en kort bakgrund till statistiken. Tips på lämplig källa: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/jamstalldhet/jamstalldhetsstatistik/>

Frågesportsversion utan länkar att dela ut till eleverna:

1. ... miljoner flickor i världen går inte i grundskolan.
2. Varje dag måste uppskattningsvis ... tusen flickor under 18 år i världen gifta sig mot sin vilja.
3. Kvinnor i Sverige har ... % av ordförandeposterna i börsföretag.
4. Kvinnor i Sverige städar i hemmet ...minuter per dag, män ... minuter
5. Kvinnor i Sverige lagar mat i hemmet ... minuter per dag, män ... minuter
6. I Sverige är ... % av de som medverkar i nyhetsrapporteringen varje år kvinnor.
7. I Sverige är kvinnors totala inkomster över en livstid betydligt lägre än mäns. Kvinnors pension utgjorde 2017 i genomsnitt ...% av mäns pension.
8. I Sverige tar kvinnor ut ... % av föräldraledigheten.

Facit

1. 31 miljoner
2. 32 800 flickor
3. 7,5 %
4. Kvinnor 35 minuter, män 20 min
5. Kvinnor 46 minuter, män 26 min
6. 31 %
7. 71 %
8. 70 %

AKTION FN för jämställdhet

Tips på utbildningsmaterial: Musikhjälpen 2019

I samband med årets Aktion FN för jämställdhet vill vi passa på att tipsa om det pedagogiska materialet som Sveriges Radio, SVT, Radiohjälpen och UR gjorde inför 2019-års upplaga av Musikhjälpen.

Syfte

Att lära mer om sexuellt våld i krig och konflikt, resolution 1325, Agenda 2030 och FN:s arbete för en mer fredlig och jämställd värld.

För koppling till Lgy 11: se s. 37 ff. i detta häfte.

Material

På Sveriges Radios hemsida finns utbildningsmaterial för gymnasiet:

<https://sverigesradio.se/Diverse/AppData/Isidor/Files/3946/06f1bbbd-9ba8-43c5-808e-606a6f4b8deb.pdf> Temat för Musikhjälpen 2019 var *Sex är inte ett vapen*.

Innehållet i handledningen tar sitt avstamp i FN:s resolutioner på temat och möjliga kopplingar till Agenda 2030 med tillhörande arbetsuppgifter. De två programmen ”ÖVERLEVARE - sexuellt våld i krig” har tillhörande diskussionsuppgifter och frågeställningar. Som alltid när en arbetar med ett ämne som väcker starka känslor är det bra att vara väl förberedd på de tankar, frågor och reaktioner som kan komma upp till ytan. Det kan finnas elever i gruppen som har egna erfarenheter av olika utsatta situationer. Då är det extra viktigt att gå varsamt fram.

Titta på programmen innan eleverna tar del av dem; de innehåller starka bilder och berättelser. Du känner din grupp bäst och vet hur du ska gå tillväga och hur du ska använda materialet på bästa sätt.

Musikhjälpens hemsida: <https://sverigesradio.se/musikhjalpen>

AKTION FN jämställdhet – lärarmaterial

Lärarmaterial på Portalen för FN-skolor, AKTION FN för jämställdhet
www.fn.se/portalen lösenord: *bolivia*

- AKTION FN för mänskliga rättigheter – lärarmaterial (detta häfte).
- PowerPoint om FN:s arbete med jämställdhet, med talarmanus och diskussionsfrågor.

Övriga digitala källor för fördjupning och fortbildning

- Globalis.se: <https://www.globalis.se/>
- Världskoll.se: <http://varldskoll.se/>
- FN:s utvecklingsprogram, UNDP: <http://www.globalamalen.se/om-globala-malen/>
- FN:s befolkningsfond, UNFPA: <http://www.unfpa.org/>
- UN Women om att stoppa våld mot kvinnor: <http://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women>
- UN Women om kvinnligt ledarskap och politiskt deltagande: <http://www.unwomen.org/~media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2013/12/un%20womenlgthembriefuswebrev2%20pdf.ashx>
- FN-förbundets hemsida: <https://fn.se/vi-gor/vi-stodjer-viktiga-fn-projekt-i-varlden/flicka/global-situation/sexuell-och-reproduktiv-halsa/>
- FN:s befolkningsfond om barnäktenskap: <http://www.unfpa.org/news/new-study-finds-child-marriage-rising-among-most-vulnerable-syrian-refugees>
- Sveriges Kvinnolobbys skolmaterial om kvinnors rättigheter: <http://kvinnorsrattigheter.org/>
- Historietidningen Historiskan: www.historiskan.se
- Hedersförtryck.se: <http://www.hedersfortryck.se/yrkesverksamma/skolan/>
- Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK): <https://www.nck.uu.se/>
- UR Skola – Perspektiv på världen: *Mänskliga rättigheter – när de mänskliga rättigheterna kränks* (arbetsblad och lärarhandledning finns): <https://urskola.se/Produkter/205456-Perspektiv-pa-varlden-Manskliga-rattigheter-nar-de-manskliga-rattigheterna-kranks>
- UR Skola – Perspektiv på världen: *Jämställdhet*: <https://urskola.se/Produkter/207527-Perspektiv-pa-varlden-syntolkat-Jamstalldhet>
- UR Skola – UR Samtiden - Jämställdhet 2.0: *En mätbar jämställdhet*: <https://urskola.se/Produkter/186457-UR-Samtiden-Jamstalldhet-2-0-En-matbar-jamstalldhet>
- UR Skola – UR Samtiden – Fokus Jämställdhet: *Heder som maktmedel*: <https://urskola.se/Produkter/208845-UR-Samtiden-Fokus-jamstalldhet-Heder-som-maktmedel>
- UR Skola – UR Samtiden - Jämställdhet 2.0: *Inte bara kvinnor och män*: <https://urskola.se/Produkter/186459-UR-Samtiden-Jamstalldhet-2-0-Inte-bara-kvinnor-och-man>

- UR Skola – UR Samtiden – Metoo – Vad kan skolan göra? *Machofabriken - normkritik för unga*: <https://urskola.se/Produkter/205211-UR-Samtiden-Metoo-Vad-kan-skolan-gora-Machofabriken-normkritik-for-unga>
- UR Skola – PK-mannen: *Metoo och jag*: <https://urskola.se/Produkter/208287-PK-mannen-Metoo-och-jag>
- UR Skola - UR Samtiden - Nordiskt forum 2014: *Mångfald inom förändringens islam*: <https://urskola.se/Produkter/184573-UR-Samtiden-Nordiskt-forum-2014-Mangfald-inom-forandringens-islam>
- UR Skola – Perspektiv på världen: *Samhälle – kvotering* (arbetsblad och lärarhandledning finns): <https://urskola.se/Produkter/205450-Perspektiv-pa-varlden-Samhalle-kvotering>
- UR Skola - UR Samtiden - Mäns våld - hur kan vi minska det? *Det är en mansfråga*: <https://urskola.se/Produkter/193531-UR-Samtiden-Mans-vald-hur-kan-vi-minska-det-Det-ar-en-mansfraga>
- FN:s sida över vilka länder som anslutit sig till vilka konventioner. OHCHR Status of ratification interactive dashboard: <http://indicators.ohchr.org/>
- FN FAKTA om Människorättsläget i Sverige granskas av MR-rådet (2019): <https://fn.se/wp-content/uploads/2019/12/Vardslshorisont-nr-4-2019-MR-i-Sverige.pdf>
- FN FAKTA om Krafttag behövs om målen ska nås (2019): <https://fn.se/wp-content/uploads/2019/10/3-19-Globala-m%C3%A5len-s%C3%A5-g%C3%A5r-det.pdf>
- FN FAKTA om Kommittéer granskar staternas MR-arbete (2018): https://fn.se/wp-content/uploads/2018/09/3-18-FNs_övervakning_av_manskliga_rattigheter.pdf
- FN FAKTA om Många faror för flickor i konflikt (2018): <https://fn.se/wp-content/uploads/2018/03/Faktablad-om-Flickor-i-konflikt-2018.pdf>
- FN FAKTA om Ständig kamp för att förverkliga människans rättigheter (2017): <https://fn.se/wp-content/uploads/2017/12/4-17-FNs-arbete-med-m%C3%A4nskliga-r%C3%A4ttigheter.pdf>
- FN FAKTA om FN i korthet (2017): <https://fn.se/wp-content/uploads/2017/12/3-15-nytryck-2017.pdf>
- FN FAKTA om Agenda 2030 (2017): https://fn.se/wp-content/uploads/2016/04/Faktablad_nytryck-2017-digital.pdf
- FN FAKTA om Sveriges stöd till FN (2016): <https://fn.se/wp-content/uploads/2016/04/3-16-Sveriges-st%C3%B6d-till-FN.pdf>
- FN FAKTA om Flickor i världen (2015): <https://fn.se/wp-content/uploads/2016/08/Faktablad-1-15-Flickor-i-v%C3%A4rlden.pdf>

AKTION FN för jämställdhet - koppling till Lgy 11 och 41 kursers centrala innehåll

Förskolans och skolans värdegrund:

https://www.skolverket.se/sitevision/proxy/publikationer/svid12_5dfce44715d35a5cdfa2899/55935574/wtpub/ws/skolbok/wpubext/trycksak/Blob/pdf2579.pdf?k=2579

Exempel på nyckelord: *Diskriminering, feminism, identitet, ideologi, jämställdhet, kön, makt, norm, struktur, sexualitet, hälsa.*

Barnhälsovård

- Barns hälsa och välbefinnande.
- Sambanden mellan levnadsvanor, livsvillkor samt barns hälsa och välbefinnande.
- FN:s konvention om barnets rättigheter.

Barns lärande och växande

- Barns olika uppväxtmiljöer och levnadsvillkor och hur samhällsförändringar har påverkat detta.
- Hur till exempel genus, klass, etnicitet, funktionsnedsättningar och fritid påverkar barns levnadsvillkor.

Biologi 2

- Samband mellan levnadsförhållanden, hälsa och sjukdom. Etik i medicinska frågor.
- Vad som händer i kroppen under menstruation, förälskelse, sex och graviditet. Hur sexuellt överförbara sjukdomar och oönskade graviditeter kan förebyggas.
- Frågor om religion, etik och hållbar utveckling kopplade till biologins olika arbetssätt och verksamhetsområden.

Engelska 5

- Ämnesområden med anknytning till elevernas utbildning samt samhälls- och arbetsliv; aktuella områden; händelser och händelseförlopp; tankar, åsikter, idéer, erfarenheter och känslor; relationer och etiska frågor.
- Levnadsvillkor, attityder, värderingar och traditioner samt sociala, politiska och kulturella förhållanden i olika sammanhang och delar av världen där engelska används. Engelska språkets utbredning och ställning i världen.
- Talat språk, även med viss social och dialektal färgning, och texter som är instruerande, berättande, sammanfattande, förklarande, diskuterande, rapportering och argumenterande, även via film och andra medier.
- Muntlig och skriftlig produktion och interaktion av olika slag, även i mer formella sammanhang, där eleverna instruerar, berättar, sammanfattar, förklarar, kommenterar, värderar, motiverar sina åsikter, diskuterar och argumenterar.
- Strategier för att bidra till och aktivt medverka i diskussioner med anknytning till samhälls- och arbetslivet.

- Bearbetning av egna och andras muntliga och skriftliga framställningar för att variera, tydliggöra och precisera samt för att skapa struktur och anpassa till syftet och situationen. I detta ingår användning av ord och fraser som tydliggör orsakssammanhang och tidsaspekter.

Etik och människans livsvillkor

- Olika kulturer, deras uttrycksätt och kulturmönster samt kulturens betydelse för människors värderingar.
- Kulturers och livsåskådningars påverkan på hälsa, ohälsa, funktionsnedsättning, livskvalitet, behandling, vård och omsorg samt liv och död.
- Hur sociala skillnader och generationsskillnader samt genusaspekter som rör till exempel rättvisa, sexualitet, normer och avvikelser, påverkar kommunikation med och bemötande av patienter och brukare.

Etnicitet och kulturmöten

- Svenska kulturer och kulturmöten i ett globaliserat och mångkulturellt samhälle.
- Innebörden i begreppen kultur, etnicitet, nationalitet och religion.

Friskvård och hälsa

- Människors livsvillkor och hälsoeffekter ur psykosociala, socioekonomiska, kulturella, historiska och internationella aspekter samt genus- och miljöaspekter.

Geografi 1

- Befolkningsutveckling, befolkningsfördelning och rumslig förändring. Urbanisering samt städernas framväxt, funktion, struktur och miljöpåverkan. Betydelsen av migration, utbildning, miljöförändring, försörjningsstrategier, reproduktiv hälsa och familjeplanering sett ur olika perspektiv, till exempel kön, sexualitet, etnicitet och socioekonomiska förhållanden.

Historia 1a1

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, teknisk utveckling, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter, jämställdhet, kolonialism, diktaturer, folkmord och konflikter.

Historia 1a2

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen i Sverige och globalt samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, teknisk utveckling, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter och jämställdhet men också kolonialism, diktaturer, folkmord och konflikter. Långsiktiga historiska perspektiv på förändrade maktförhållanden och olika historiska förklaringar till dem.

Historia 1b

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen i Sverige och globalt samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, teknisk utveckling, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter och jämställdhet men också kolonialism, diktaturer, folkmord, konflikter och ökat resursutnyttjande. Långsiktiga historiska perspektiv på förändrade maktförhållanden och olika historiska förklaringar till dem.

Historia 2a

- Tematiska fördjupningar när det gäller historiska frågeställningar av betydelse för individer, grupper och samhällen, till exempel lokalhistoria, global migration och kulturmöten, olika historiska världsbilder, synen på jämställdhet och människors värde, moderna mediers framväxt samt resursutnyttjande och människors förhållande till naturen.

Humanistisk och samhällsvetenskaplig specialisering

- Fördjupning inom valt kunskapsområde. Exempel på kunskapsområden kan vara arkeologi, EU, freds- och konfliktfrågor, globala utvecklings- och rättvisefrågor, interkulturell kommunikation, kriminologi, litteratur på olika språk, lokala eller regionala studier, mediekommunikation, miljöhistoria samt tolkning och översättning. Samband mellan kunskapsområdet och omvärlden.

Hälsopedagogik

- Människors hälsa, hälsorelaterade levnadsvanor och olika hälsoeffekter ur ett miljöperspektiv, historiskt perspektiv och internationellt perspektiv samt ur sociala och kulturella aspekter.

Internationella relationer

- Olika teoretiska perspektiv på internationella relationer.
- Internationell rätt. Möjligheter och svårigheter med att säkerställa såväl staters som individers rättigheter och säkerhet. Grundläggande internationella konventioner om mänskliga fri- och rättigheter och olika aktörers möjlighet till tillämpning.

Internationellt arbete

- Vård och omsorg i olika länder och hur kulturer påverkar synen på hälsa, ohälsa, funktionsnedsättning, medicinsk behandling, vård och omsorg samt liv och död.
- Sociala aspekter och genusaspekter på hälsa och välbefinnande i olika länder.
- Normer och värderingar inom vård och omsorg i olika länder.
- Etiska riktlinjer som är centrala för vård- och omsorgsarbete i olika länder samt värdekonflikter.
- Sociala aspekter och genusaspekter på hälsa och välbefinnande i olika länder.
- Det egna förhållningssättet och den egna rollen i mötet med patienter och brukare samt med olika länders vård- och omsorgsstruktur.

Kultur och idéhistoria

- Villkoren för konstnärlig verksamhet, hur de skiftat över tid och i olika miljöer samt vilken roll genus och annan grupptillhörighet har spelat i sammanhanget.

Litteratur

- Fördjupad tolkning av skönlitterära verk med utgångspunkt i ett perspektiv som eleverna väljer, till exempel postkolonialt, feministiskt eller komparativt perspektiv.

Människors miljöer

- Människors olika levnadsmiljöer och levnadsvillkor.
- Hur människor påverkas av, samt själva medverkar till, skapandet av de kulturer och samhällen de lever i.
- Hur till exempel genus, klass, etnicitet, familj, generation, funktionsnedsättningar, arbete och fritid påverkar människors levnadsvillkor.
- Demokratisk värdegrund och internationella överenskommelser om mänskliga rättigheter.
- Innebörden av integration, segregation, likabehandling och diskriminering.

Naturkunskap 1a1

- Olika aspekter på hållbar utveckling, till exempel vad gäller konsumtion, resursfördelning, mänskliga rättigheter och jämställdhet.
- Naturvetenskapliga aspekter på, reflektion över och diskussion om normer, rörande människans sexualitet, lust, relationer och sexuella hälsa.

Naturkunskap 1b

- Olika aspekter på hållbar utveckling, till exempel vad gäller konsumtion, resursfördelning, mänskliga rättigheter och jämställdhet.
- Naturvetenskapliga aspekter på, reflektion över och diskussion om normer, rörande människans sexualitet, lust, relationer och sexuella hälsa.

Politik och hållbar utveckling

- Grundläggande begrepp inom området hållbar utveckling.
- Intresseorganisationer inom området hållbar utveckling, deras arbete och påverkan på den politiska agendan från lokal till global nivå.
- Etiska värderingar och överväganden i samband med politiska beslut.

Psykologi 1

- Socialpsykologi och dess tillämpningar: hur människan påverkas och formas tillsammans med andra utifrån de grupper och organisationer hon eller han tillhör.

Psykologi 2a

- Personlighetspsykologi och dess tillämpningar: hur individen beskrivs utifrån sina egenskaper och hur dessa påverkar individens beteende, känslor och tankar.
- Utvecklingspsykologi och dess tillämpningar: hur människan utvecklas genom livet i samspel mellan arv och miljö.
- Mediers, livsstilars och kulturs påverkan på mänskliga beteenden, känslor och tankar.

Psykologi 2b

- Fördjupning i några psykologiska perspektiv, till exempel kognitionspsykologi, biologisk psykologi, socialpsykologi, personlighetspsykologi, utvecklingspsykologi eller klinisk psykologi.
- Psykologiska tillämpningsområden som är relevanta för elevernas utbildning, till exempel idrottspsykologi, ekonomisk psykologi, kulturorienterad psykologi, trafikpsykologi, teknisk psykologi, arbets- och organisationspsykologi, miljöpsykologi, rättspsykologi, genusrelaterad psykologi, ekologisk psykologi, kundpsykologi, mediepsykologi, familjepsykologi och pedagogisk psykologi.

Rätten och samhället

- Konstitutionell rätt: Sveriges grundlagar med särskild betoning på offentlighetsprincipen och skyddet för mänskliga fri- och rättigheter.
- Internationell rätt: Europarätt inklusive EU-rätt samt det internationella skyddet för mänskliga rättigheter.
- Sambandet mellan etik och moral i samhället, lagstiftning och tolkning av lagar.

Samhällskunskap 1a1

- De mänskliga rättigheterna; vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.
- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.

Samhällskunskap 1a2

- Politiska ideologier och deras koppling till samhällsbyggande och välfärdsteorier.
- Mediers och informationsteknikens roll i samhället. Deras möjligheter att påverka människor och samhällsutvecklingen samt de möjligheter de ger människor att påverka.

Samhällskunskap 1b

- Demokrati och politiska system på lokal och nationell nivå samt inom EU. Internationella och nordiska samarbeten. Medborgarnas möjligheter att påverka politiska beslut på de olika nivåerna. Maktfördelning och påverkansmöjligheter i olika system och på olika nivåer utifrån grundläggande demokratimodeller. Möjligheter och utmaningar med digitaliseringen när de gäller frågor om demokrati och politik. Politiska ideologier och deras koppling till samhällsbyggande och välfärdsteorier.
- De mänskliga rättigheterna; vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.
- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.
- Mediers och informationsteknikens roll i samhället. Deras möjligheter att påverka människor och samhällsutvecklingen samt de möjligheter de ger människor att påverka. Mediers innehåll och nyhetsvärdering.

Samhällskunskap 2

- Nationalekonomiska teories framväxt och genomslagskraft utifrån historiska villkor och motsättningar, till exempel merkantilism, ekonomisk liberalism, marxism, keynesianism och monetarism. Frågor om tillväxt, makt, inflytande, ett hållbart samhälle, digitalisering, miljö och resursfördelning i relation till de ekonomiska teorierna.
- Det nutida samhällets politiska utveckling utifrån historiska ideologiska villkor, till exempel mänskliga rättigheter, nationalism, kolonialism och jämställdhet, i relation till maktfördelning och ekonomiska villkor. Frågor om aktörens handlingsfrihet kontra strukturella villkor.

Samhällskunskap 3

- Globalisering och dess betydelse utifrån ett demokratiskt, ekonomiskt och politiskt perspektiv samt för individer, grupper och nationer. Analys av utmaningar som individen, nationen och jorden står inför i en globaliserad värld.

Skrivande

- Skriftlig framställning av olika slags texter, med fokus på informerande, berättande och argumenterande journalistiska texter, och av skönlitterära texter av olika slag.
- Den retoriska arbetsprocessen, dvs. hur man på ett strukturerat och metodiskt sätt planerar och genomför skriftlig framställning som tar hänsyn till syfte, mottagare och kommunikationssituation.
- Skriftlig framställning av längre text alternativt några kortare texter, som kan vara av skönlitterär eller icke-skönlitterär karaktär.
- Berättande i texter som har som syfte att informera, utreda, övertyga och underhålla.
- Textuppbyggnad, sammanhang i text, textmönster och språk i såväl skönlitteratur som i andra typer av texter.

Socialpedagogik

- Utanförskapets problematik på grund av människors livssituationer samt hur dessa påverkas av sociala, kulturella, kognitiva, fysiska och psykiska begränsningar.
- Samhällsutvecklingens påverkan, och olika synsätt genom historien, på verksamheter inom vård och omsorg utifrån till exempel klass, kön och etnicitet.
- Livsvillkor och möjlighet till utveckling för personer som är i behov av stöd och service från samhället.

Socialt arbete

- Offentliga, frivilliga och privata sociala verksamheter, deras organisationer, innehåll och ideologier samt roller i samhället.

Sociologi

- Skapandet av samhällen, kulturer, identiteter, sociala processer och socialisation.
- Sociala strukturer utifrån klass, genus, etnicitet, kultur och religion.
- Sociala normer och kategoriseringar av människor.
- Innebörden av integritet, social kontroll, segregering och marginalisering.
- Diskriminering, jämställdhet och likabehandling.

Svenska 1

- Skriftlig framställning av texter för kommunikation, lärande och reflektion. Språkriktighet, dvs. vilka språkliga egenskaper och textegenskaper i övrigt som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang. Användning av digitala verktyg för textbearbetning samt för respons på och samarbete när det gäller texter.

Svenska 2

- Muntlig framställning av utredande och argumenterande slag i och inför grupp. Användning av såväl digitala som andra presentationstekniska hjälpmedel för att stödja och förbättra muntliga framställningar.

- Uppbyggnad, språk och stil i olika typer av texter samt referat och kritisk granskning av texter. Skriftlig framställning av utredande och argumenterande texter. Normer och stildrag som hör till dessa texttyper. Användning av digitala verktyg för textbearbetning samt för respons på och samarbete när det gäller texter.

Svenska 3

- Muntlig framställning med fördjupad tillämpning av den retoriska arbetsprocessen som stöd i planering och utförande samt som redskap för analys. Användning av såväl digitala som andra presentationstekniska hjälpmedel för att stödja och förbättra muntliga framställningar.

- Läsning av och arbete med texter, vilket inkluderar strukturering, sovring, sammanställning, sammanfattning och källkritisk granskning.

Svenska som andraspråk 1

- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare. Strategier för att förstå och göra sig förstådd i samtal och diskussioner. Deltagande i samtal och diskussioner, där språk, innehåll och disposition anpassats till ämne, syfte, situation och mottagare, och där argument används för att tydliggöra egna åsikter och bemöta andras argument. Användning av såväl digitala som andra presentationstekniska hjälpmedel för att stödja och förbättra muntliga framställningar.

- Skriftlig framställning av texter för kommunikation och reflektion. Strategier för att skriva olika typer av texter som är anpassade efter ämne, syfte, situation och mottagare. Användning av digitala verktyg för textbearbetning samt för respons på och samarbete när det gäller texter. Textuppbyggnad, textmönster och språkliga drag i framför allt berättande, beskrivande och argumenterande texter. Referat- och citatteknik samt hänvisningar till olika källor. Frågor om upphovsrätt och integritet vid digital publicering.

- Svenska språkets ordförråd och struktur i olika kommunikationssituationer.

- Läsning av och samtal om texter som används i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv.

Svenska som andraspråk 2

- Muntliga utredande och argumenterande presentationer i och inför en grupp. Användning av såväl digitala som andra presentationstekniska hjälpmedel för att stödja och förbättra muntliga framställningar. Strategier för att förstå och göra sig förstådd i samtal, diskussioner och presentationer. Deltagande i samtal och diskussioner, där språk, innehåll och disposition anpassats till syfte och mottagare, och där argument används för att tydliggöra egna åsikter och bemöta andras argument.
- Skriftlig framställning av utredande och argumenterande texter. Strategier för att skriva olika typer av texter som är anpassade efter ämne, syfte, mottagare. Användning av digitala verktyg för textbearbetning samt för respons på och samarbete när det gäller texter. Textuppbyggnad, textmönster och språkliga drag i framför allt utredande och argumenterande texter. Referat- och citatteknik samt hänvisningar till olika källor.
- Svenska språkets ordförråd och struktur i olika kommunikationssituationer.
- Läsning av och samtal om texter som används i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv.

Svenska som andraspråk 3

- Muntlig framställning av utredande och argumenterande slag för olika mottagare. Strategier för att förstå och göra sig förstådd i samtal, diskussioner, debatter och föredrag. Faktorer som gör en muntlig presentation intressant och övertygande. Användning av såväl digitala som andra presentationstekniska hjälpmedel för att stödja och förbättra muntliga framställningar. Deltagande i samtal och diskussioner, där språk, innehåll och disposition anpassats till syfte och mottagare, och där argument används för att tydliggöra egna åsikter och bemöta andras argument. Disposition, språkliga drag och retoriska grepp i olika typer av muntlig framställning.
- Skriftlig framställning av utredande och argumenterande texter av vetenskaplig karaktär. Användning av digitala verktyg för textbearbetning samt för respons på och samarbete när det gäller texter. Strategier för att skriva olika typer av texter som är anpassade efter ämne, syfte, situation och mottagare. Textuppbyggnad, textmönster och språkliga drag. Referat- och citatteknik samt grundläggande kunskaper i källkritik.
- Svenska språkets ordförråd och struktur i olika kommunikationssituationer.
- Läsning av och samtal om texter av olika slag, med tonvikt på att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska större textmängder, samt diskutera dispositionen, språket och stilen i texter av vetenskaplig karaktär.